

РОЗДІЛ 8

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

М. В. Гринько

*студ. II курсу магістратури
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: к.ю.н., доц. О. М. Миколенко

ГАРАНТІЙ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ОСОБИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ

Тримання під вартою, відповідно до ст. 183 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), є винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не може запобігти ризикам, передбаченим ст. 177 КПК України [1] і полягає в ізоляції підозрюваного, обвинуваченого від суспільства, ув'язненні (арешті) й триманні його під вартою на встановлених законом підставах і умовах [2, с. 175]. Та винятковість та ізоляція особи від суспільства, а взагалі – обмеження конституційних прав особи, вказує на необхідність обов'язкового дотримання гарантій прав та свобод особи під час застосовування такого запобіжного заходу. Юридичним фактом виникнення зазначених гарантій є або момент фактичного затримання особи, або момент отримання підозрюваним, обвинуваченим копії клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Первинною гарантією дотримання прав особи при застосуванні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, на наш погляд, є законодавче закріплення підстав для застосування цього заходу. Саме в КПК України визначені підстави та порядок застосування цього заходу обмеження, нормативні акти, навіть відомчого рівня, а тим більше не оприлюднені чи таємні, не лише не можуть встановлювати будь-яких обмежень прав і свобод людини, а й регулювати порядок і підстави їх застосування, умови, межі, строки та інші суттєві ознаки цих обмежень.

Наступною гарантією є те, що суб'єктами, відносно яких застосовується цей запобіжний захід, є підозрювані та обвинувачені.

До них, за наявності відповідної підстави, може бути застосований будь-який з передбачених в кримінальному процесуальному законі заходів забезпечення кримінального провадження. Слід зазначити, що застосування окремих заходів забезпечення (наприклад, отримання зразків для експертного дослідження, привід тощо) допускається і стосовно потерпілих та свідків, але це не стосується розглядуваного заходу.

Прокурорський нагляд, як гарантія, визначений В. І. Борисовим, Н. В. Глинською, В. С. Зеленецьким, О. Г. Шило. Вони зазначають, що прокуророві відведено роль процесуального «фільтра» і додаткового «гаранта» проти незаконного й необґрунтованого взяття особи під варту [3, с. 78].

Судовий контроль як гарантія дотримання прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, спрямований як на забезпечення та реалізацію кримінальної процесуальної політики у сфері охорони та захисту прав і свобод особи, так і на реальну охорону та захист прав і свобод особи, щодо якої застосовується запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

О. М. Коріняк визначила, що серед юридичних гарантій захисту прав і свобод людини в сфері дії інституту запобіжних заходів на стадіях досудового слідства особливе місце надано судовому контролю та прокурорському нагляду, що продиктовано необхідністю посилення режиму захисту особи у кримінальному судочинстві України [4, с. 13].

У 2016 р. намітилася позитивна тенденція щодо зменшення кількості випадків позбавлення свободи у кримінальному провадженні. Зокрема, згідно статистичних даних Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВВСУ) у першому півріччі 2016 р. слідчими суддями місцевих судів розглянуто 15,4 тис. клопотань про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, що на 2,4 % менше порівняно з I півріччям 2015 р. (задоволено 8,5 тис., або 55,3 %). Натомість, у I півріччі 2015 р. було задоволено на 50,5 % більше клопотань порівняно з I півріччям 2014 р. [5].

Міжнародні стандарти як гарантії прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є елементом системи гарантій прав і свобод особи через те, що суди, приймаючи таке важливе рішення, як обмеження свободи особи, завжди повинні керуватись міжнародно-правовими актами щодо

прав і свобод людини, у яких визначені загальні стандарти. Ці стандарти встановлюють мінімальні умови, які міжнародна спільнота вважає прийнятними для застосування державного примусу у вигляді тримання під вартою.

Отже, визначивши гарантії дотримання прав особи при застосуванні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, можна дійти висновку, що ці гарантії працюватимуть ефективно тільки у сукупності, кожен елемент цієї системи гарантій є невід'ємною її частиною та не може реалізовуватися окремо від інших.

Список використаної літератури

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 13 квітня 2012 р. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. – Назва з екрану.
2. Чорнобук В. Актуальні питання застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та продовження строків тримання під вартою [Текст]/ В. Чорнобук // Слово Національної школи суддів України. – 2013. – № 4. – С. 175-185.
3. Борисов В. І. Затримання та взяття під варту в процесі дізнання та досудового слідства в Україні [Текст]/ В. І. Борисов, Н. В. Глинська, В. С. Зеленецький, О. Г. Шило. – Х. : Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 2004. – 78 с.
4. Коріняк О. М. Захист прав і свобод людини при застосуванні запобіжних заходів у кримінальному судочинстві України [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / О. М. Коріняк ; Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. – К., 2012. – 19 с.
5. Стан здійснення правосуддя у 2016 році: Доповідь Голови Верховного Суду України Ярослава Романюка на XIV позачерговому з'їзді суддів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/7574539A85ADDC8BC22580E300505838?OpenDocument&year=2017&month=03&](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/7574539A85ADDC8BC22580E300505838?OpenDocument&year=2017&month=03&). – Назва з екрану.

Є. О. Каташинський

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: д.ю.н., проф. О. А. Чуваков

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО КВАЛІФІКАЦІЇ ТЕРОРИСТИЧНИХ АКТИВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Останні чотири роки Україна перебуває у складній економіко-політичній ситуації. Після подій зими 2013-2014 рр. наша держава почала стикатися із новими викликами. Скрутне положення соціальної та інших сферх є тими чинниками, що обумовлюють